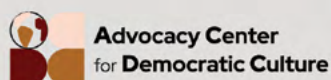

ALTERNATIVNA KAZNA RAD U JAVNOM INTERESU

Autor izveštaja:

Predrag Miljković

Izdavač:

NVO AKTIV

Urednik:

Miodrag Milićević

Jun 2023.

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku UNMIK-a u okviru projekta „Podrška pristupu pravdi i ljudskim pravima na području Mitrovice“.

Njen sadržaj je isključiva odgovornost NVO Aktiv i ne mora nužno odražavati stavove UNMIK-a.

SADRŽAJ

▶ Uvod	5
▶ Normativni karakter alternativne kazne rada u javnom interesu sa aspekta Krivičnog zakonika i Zakona o izvršenju krivičnih sankcija	7
▶ Krivični zakonik Kosova	7
▶ Zakon o izvršenju krivičnih sankcija	8
▶ Zastupljenost alternativne kazne rada u javnom interesu	11
▶ Probaciona služba Kosova	12
▶ Sprovedeno istraživanje i detektovani problemi po pitanju izbora krivične sankcije, kao i uspešnog izvršenja kazne rada u javnom interesu	13
▶ Saradnja osnovnih sudova i probacione službe	13
▶ Problemi probacione službe u pogledu organizacije, resursa, osoblja i transparentnosti rada	14
▶ Iskustva zemalja u regionu – primer Crne Gore	15
▶ Zaključak i preporuke	17

Rad u javnom interesu jedna je od alternativnih krivičnih sankcija koja pruža mogućnost da se prilikom izvršenja iste i društvo uključi u njeno izvršenje, na taj način se učinioci krivičnih dela nad kojima se primenjuje ova vanzavodska sankcija tretiraju kao ravnopravni članovi društvene zajednice, te je samim tim humanija od klasičnih krivičnih sankcija.

Ova vrsta alternativne kazne može uticati na osuđenika da ne ponovi krivično delo (specijalna prevencija), da utiče na njegov odnos prema kršenju zakona, da poboljša odnos prema zajednici i poveća odgovornost poštovanja zakona, odnosno da ispuni propisanu svrhu kažnjavanja, međutim sa vidno izraženijom specijalnom prevencijom u odnosu na generalnu prevenciju.

Uzimajući u obzir navedeno može se reći da ova kazna sadrži minimalnu retribuciju sa izrazito naglašenom resocijalizacijom. Uvođenje rada u javnom interesu kao krivične sankcije javlja se kao reakcija na negativne posledice drugih krivičnih sankcija, pre svega kazne zatvora koja se pokazala kao nedelotvorna kod pojedinih učinilaca krivičnih dela. Vanzavodske sankcije predstavljaju sankcije kojima se svrha kažnjavanja može postići i u uslovima koji su manje restriktivni od kazne zatvora i koje odlažu izricanje ili izvršenje kazne zatvora. U krivičnom zakonodavstvu Kosova ova sankcija se može izreći samo uz pristanak okrivljenog, koji se odnosi na obavljanje rada u javnom interesu. Probaciona služba sprovodi ovu sankciju tako što nadležno ministarstvo pravde zaključuje ugovor sa određenim pravnim licima (institucijama) kod kojih se obavlja rad u javnom interesu, te shodno Zakonu o izvršenju krivičnih sankcija bliže određuje prava i obaveze okrivljenog prilikom izvršenja kazne.

NORMATIVNI KARAKTER ALTERNATIVNE KAZNE RAD U JAVNOM INTERESU SA ASPEKTA KRIVIČNOG ZAKONIKA I ZAKONA O IZVRŠENJU KRIVIČNIH SANKCIJA

KRIVIČI ZAKONIK KOSOVA

Krivični zakonik Kosova (Zakon br. 06/L-074) u članu 57. propisuje „sud može osuđenom izreći kaznu rada u javnom interesu ako je izvršio u izreku novčanu kaznu do dve hiljade i petsto evra ili kaznu zatvora u trajanju od jedne godine. Rad u javnom interesu može se odrediti jedino uz pristanak osuđenog.“ U stavu 2. istog člana kaže se „ako sud izrekne kaznu rada u javnom interesu, sud će da naredi osuđenom da obavlja neplaćeni rad u određenom periodu, u trajanju od 30 do 240 časova rada. Probaciona služba odlučuje o vrsti rada u javnom interesu koji treba da obavlja osuđenik, određuje konkretnu organizaciju za koju će osuđeno lice da obavlja rad u javnom interesu, odlučuje kojim danima u nedelji treba da se obavlja rad u javnom interesu i vrši nadzor nad obavljanjem rada u javnom interesu.“ Stav 3. navodi „rad u javnom interesu obavlja se u periodu koji odredi sud, koji ne može biti duži od jedne godine.“ Stavom 4. propisuje se „ako izrekne kaznu rada u javnom interesu, sud takođe može da naredi osuđenom da održava kontakt sa probacionom službom, ili da obavi jednu ili više obaveza propisanih u članu 48 stav 3. ili članu 56 ovog Zakonika.“¹ Trajanje obaveze propisane u članu 56 ne može da bude kraća od 6 meseci niti duža od tri godine.

Odredbe člana 57 stav 3. ovog Zakonika primenjuje se shodno naloženom obavezom u ovom stavu“. Stavom 5. kaže se „ako osuđeni ne obavi rad u javnom interesu ili ga obavi delimično, sud može da produži trajanje nadzora u vremenu proveravanja ili da opozove uslovnu osudu“. Dok se stavom 6. navodi „ako po isteku određenog roka osuđeni nije obavio rad u javnom interesu, ili ako je rad u javnom interesu obavio samo delimično sud će odrediti kaznu zatvora. Jedan dan zatvora određuje se za svakih osam sati neobavljenog rada u javnom interesu.“

Dakle, kao što iz navedenog možemo videti rad u javnom interesu javlja se kao supstitut kazni zatvora ili nocino kazni i rezervisan je za lakša krivična dela. Specifičnost ove sankcije ogleda se u volutativnosti osuđenog odnosno nužnosti njegovog pristanka. Na ovaj način zakonodavac je po ugledu na međunarodna zakonodavstva želeo da izbegne „prinudni rad.“ U svakom slučaju kako i zakon propisuje ukoliko se kazna rada u javnom interesu ne sprovede ili delimično sprovede, a krivica neizvršenja potiče iz radnje osuđenog onda će se za svakih osam sati rada odrediti zamena od jednog dana zatvora.

¹ Vidi: član 48 stav 3. i član 56 Krivičnog zakonika Kosova (Zakon br. 06/L-074)

Vredno je napomenuti da se shodno članu 57 stav 4. a u vezi sa članom 55 stav 3. Krivičnog zakonika, prilikom izricanja ove sankcije sud posebno uzima u obzir godine života osuđenog, njegovo opšte zdravstveno i psihičko stanje, način života i potrebe naročito one koje se odnose na porodicu, školu ili posao, motive za izvršenje krivičnog dela, ponašanje nakon izvršenog krivičnog dela, njegovo ranije ponašanje, lične i porodične prilike i ostale okolnosti koje su važne za izbor i vrstu rada i dužinu trajanja rada.

ZAKON O IZVRŠENJU KRIVIČNIH SAKNICIJA

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija (Zakon br. 08/L-132) u poglavlju V bliže određuje ko, kako i kada treba sprovesti alternativnu sankciju rada u javnom interesu. Shodno članu 146 ovog Zakona, kada sud izrekne kaznu sa nalogom za rad u javnom interesu u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika, presuda i svi podaci koje sud poseduje šalje se nadležnoj Probacionoj službi radi izvršenja ove alternativne sankcije, ako je osuđeno lice u pritvoru, sud odluku šalje i pritvorskoj instituciji u kojoj je to lice pritvoreno. Direktor kazneno-popravne ustanove otpušta osuđeno lice radi izvršenja alternativne sankcije.

Članom 147 ZIKS propisuje se program rada za društvenu korist, pa navodi „ Probaciona služba izrađuje program za rad u javnom interesu za osuđeno lice u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika, na osnovu njegovih sposobnosti, veština i radnog iskustva.“

Probaciona služba nadgleda izvršenje kazne rada u javnom interesu, dok u saradnji sa organizacijom u kojoj društveno koristan rad treba da bude izvršen, utvrđuje pravila o osiguranju u slučaju povrede na radnom mestu ili bolesti, opštem ponašanju na radnom mestu i ostalim relevantnim pitanjima pre početka rada u javnom interesu. Podzakonska akta koja se odnose na radno vreme, odmore, nedeljne odmire i bezbednost na radnom mestu primenjuje se na izvršenje rada u javnom interesu.

Nadzor obavljanja rada u javnom interesu propisan je članom 148 ZIKS-a, a u kome se navodi da, kada sud izrekne kaznu sa nalogom za rad u javnom interesu i naloži osuđenom licu da održava kontakt sa Probacionom službom ili da izvrši jednu ili više obaveza predviđenih odredbama Krivičnog zakonika Kosova, Probaciona služba nadgleda održavanje kontakta ili izvršavanje obaveze. Ako osuđeno lice ne održava kontakt sa Probacionom službom ili ne ispunjava obavezu koju je naložio sud, Probaciona služba obaveštava sud nakon što utvrdi činjenice i razloge za neodržavanje kontakta ili neispunjenje obaveza.

Organi uprave na centralnom i lokalnom nivou i druga pravna i fizička lica obavezna su da sarađuju sa Probacionom službom i Regionalnim

probacionom direkcijama u sprovođenju kazne sa nalogom za rad u javnom interesu. U stavu 4. ovog člana, propisano je da „Ministar² zaključuje sporazume o saradnji za izvršenje kazne sa nalogom za rad u javnom interesu iz stava 3 ovog člana. Sporazumom o saradnji uređuju se uzajamna prava i obaveze.“

Članom 149. ZIKS propisuje da „organizacija u kojoj treba da bude izvršen rad u javnom interesu dužna je da odmah obavesti Probacionu službu ako osuđeno lice ne obavlja rad u javnom interesu na zadovoljavajući način. Probaciona služba procenjuje nezadovoljavajuće izvršenje rada u javnom interesu i o tome izveštava sud. U nezadovoljavajuće izvršavanje rada u javnom interesu spada kašnjenje na posao, neovlašćeno odsustvo sa posla, nepoštovanje propisa i pravilnika o radu.

Članom 150 Zakona predviđa se mogućnost ispravke (revidiranja) programa rada u javnom interesu od strane Probacione službe, a koji je prethodno određen, ali pod sledećim uslovima:

1. Izvršenje kazne sa nalogom za rad u javnom interesu koji je izrečen može da bude odloženo ili obustavljeno zbog:

- iznenadne bolesti osuđenog lica, zbog koje on mora da bude podvrgnut lečenju čime je sprečen da izvršava rad u javnom interesu;
- smrti člana porodice, zbog čega on mora da preuzme glavnu ulogu brige o drugim članovima porodice zbog čega je sprečen da obavlja rad u javnom interesu; ili
- svih drugih vanrednih okolnosti koje zahtevaju stalno prisustvo osuđenog lica iz humanitarnih razloga čime je ono sprečeno da obavlja rad u javnom interesu.

Molbu za odlaganje ili obustavu izvršenja naloga za rad u javnom interesu može sudu da podnese osuđeno lice, branilac ili predstavnik Probacione službe. Podnošenje molbe obustavlja se obaveza obavljanja rada u javnom interesu dok sud ne donese odluku o molbi. Tri (3) dana od prijema molbe sud donosi odluku o odlaganju ili obustavljanju naloga za rad u javnom interesu. Ako sud odobri odlaganje ili obustavu izvršenja naloga za rad u javnom interesu, u odluci određuje period odlaganja ili obustave. Odlaganje ili obustava izvršenja naloga za rad u javnom interesu može da traje:

- Sve do izlečenja bolesti, u slučajevima iz tačke 2.1 stava 2 ovog člana; i

² Ministar pravde Kosova

- ✓ Najviše do dvadeset (20) dana, u slučajevima iz tačaka 2.2. i 2.3. stava 2 ovog člana. Probaciona služba izveštava sud o uspešnom okončanju rada u javnom interesu. Nakon prijema tog izveštaja, sud donosi odluku u kojoj utvrđuje da je alternativna kazna izvršena.

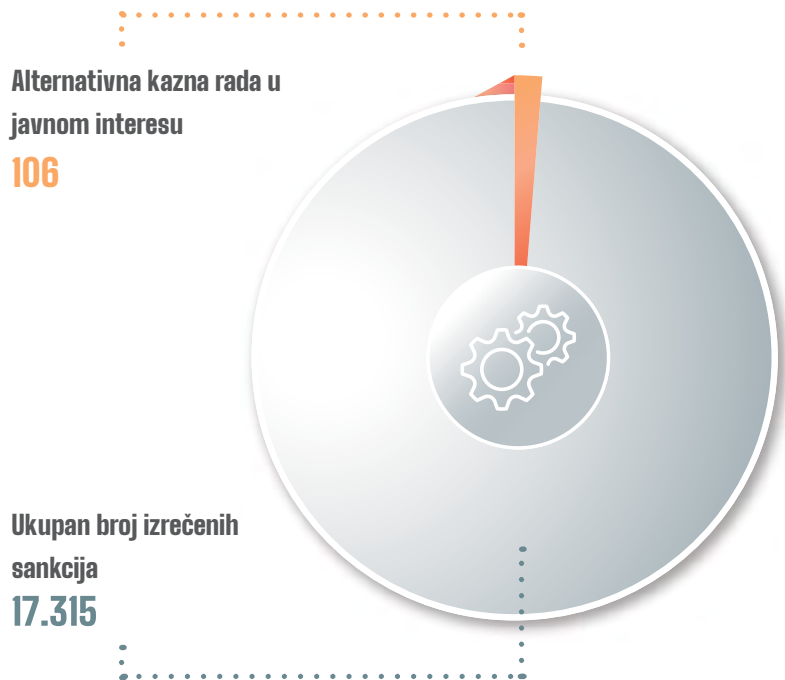
Sa psihološkog stanovišta, ova sankcija kod osuđenog lica stvara osećaj pripadnosti društvenoj zajednici, pre nego osećaj odbačenosti od strane društva. Zajednica koja često veruje da prestupnici treba da budu izolovani, počinje da menja svoje mišljenje o njima. Kako lice nad kojim se sprovodi kazna rada u javnom interesu, obavlja svakodnevne zadatke, vodi računa o svojoj porodici i u toku svog slobodnog vremena obavlja društveno koristan ili humanitarni rad, u očima društvene zajednice stvara se slika čoveka kome treba pružiti mogućnost da postane koristan i ravnopravan član zajednice, bez ikakvog vida izolacije³.

³ D. Radulović, Alternative criminal sanctions in the criminal legislations of Montenegro, *Facta Universitatis: Series, Law and Politics*, br. 1, Vol. 15, str. 18.

ZASTUPLJENOST ALTERNATIVNE KAZNE RADA U JAVNOM INTERESU

Prematrenutno raspoloživim statističkim podacima u Agenciji za statistiku Kosova⁴ (a koja nije ažurirana od 2019. godine za oblast pravosuđa) proizilazi da su 2019. godine sudovi na Kosovu izrekli 17,315 osuđujućih presuda. Od ukupnog broja izrečenih kazni, osnovni sudovi su se samo u 106 slučajeva opredelili za kaznu rada u javnom interesu. Procentualno gledano ova alternativna kazna je 2019. godine izrečena svega 0,61%.

UČEŠĆE KAZNE RADA U JAVNOM INTERESU U UKUPNOM BROJU IZREČENIH KRIVIČNIH SANKCIJA 2019. GODINE NA KOSOVU

Ovaj podatak govori nam o tome da su se sudovi u gotovo 99% slučajeva opredelili za neku drugu vrstu kazne, najverovatnije smatrajući da će se njima ispuniti svrha kažnjavanja, ali i kako se tokom istraživanja ispostavilo zbog ne tako dobrog i koordinisanog rada sudova i probacione službe, što rezultira određenim nepoverenjem sudija da će se alternativna kazna rada u javnom interesu uspešno sprovesti ili barem sprovesti od strane Probacione službe.

Okako zanemarljiv broj izrečenih kazni rada u javnom interesu deluje obeshrabrujuće, ako se uzme u obzir svrha nastanka alternativnih kazni, a posebno kazne rada u javnom interesu.

⁴ <https://ask.rks-gov.net/sr/agencija-za-statistiku-kosova/socijalne/pravosude>, pristup 05.06.2023. godine

PROBACIONA SLUŽBA KOSOVA

Probaciona služba Kosova funkcioniše u sklopu Ministarstva pravde Kosova, njeno osnivanje smatra se kao jedno od prvih službi te vrste na Balkanu. Osnovana je 02. decembra, 2002 godine kao pilot projekat u Prištini, pod nadležnošću Divizije Krivičnog menadžmenta/ departmana za pravosuđe. UNMIK Uredbom br. 2006/26 od 27.04.2006. godine, nadležnost nad Kosovskom probacionom službom iz Departmana pravde, prelazi na Ministarstvo pravde. Nadležnosti i zadaci probacione službe Kosova su:

- ✓ organizovanje, sprovođenje i nadgledanje izvršenja alternativnih kazni i društvene reintegracije osuđenih lica (probni poslovi);
- ✓ priprema socijalnih anketa u društvu i izveštaja o kažnjavanju izvršilaca krivičnih dela;
- ✓ procenu kriminogenog rizika i procenu za utvrđivanje potreba za tretmanom prema izvršiocima krivičnih dela;
- ✓ izvršenje mera različitosti i vaspitnih mera prema maloletnicima;
- ✓ nadzor i pomaganje osuđenim licima u toku izdržavanja alternativne kazne;
- ✓ nadzor i pomaganje prestupnicima koji su zavisnici droge ili alkohola koji prolaze kroz obavezan rehabilitacioni tretman koji se sprovodi na slobodi;
- ✓ nadzor i pomaganje osuđenim licima na uslovnom otpustu;
- ✓ izrada individualnih programa nadzora;
- ✓ pisanje izveštaja o izvršenju alternativnih kazni za lica na uslovnom otpustu i lica puštena iz zatvora za tužilaštva, sudove i komisije za uslovno puštanje na slobodu;
- ✓ savetovanje i podrška osuđenim licima na završetku njihove kazne;
- ✓ vođenje evidencija i registara o izvršenju alternativnih mera i kazni u elektronskom sistemu za vođenje podataka;⁵

⁵ <https://md.rks-gov.net/page.aspx?id=3,19>

Probaciona služba Kosova organizovana je i sastoji se iz: Centralne kancelarije Službe za uslovnu slobodu sa sedištem u Prištini i Regionalnim kancelarijama za uslovnu slobodu.

SPROVEDENO ISTRAŽIVANJE I DETEKTOVANI PROBLEMI PO PITANJU IZBORA KRIVIČNE SANKCIJE, KAO I USPEŠNOG IZVRŠENJA KAZNE RADA U JAVNOM INTERESU

Na početku neophodno je naglasiti da svaki izbor krivične sankcije predstavlja diskreciono pravo sudećeg sudije shodno Krivičnom zakonu i Zakonu o krivičnom postupku. Budući da se u diskreciona prava sudije ne sme niti treba mešati, tema ovog istraživanja bila je šta to sudije na Kosovu misle o alternativnim sankcijama, sa kojim se problemima susreću tokom rada i šta ih to najčešće opredeli da ne izreknu ovu sankciju obzirom da je evidentan premali broj izrečenih kazni rada u javnom interesu. Sa druge strane, za potrebe istraživanja sprovedena je i anketa sa šefom Regionalne direktive probacione službe u Mitrovici u pogledu problema i prepreka sa kojima se ova služba suočava u svom radu, kao i preporuka za unapređenje rada sudova i probacionih službi, ali i probacione službe sa drugim institucijama.

SARADNJA OSNOVNIH SUDOVA I PROBACIONE SLUŽBE

Prema prikupljenim informacijama, jedan od najvećih problema koji se u konkretnom slučaju javlja jeste nizak nivo saradnje probacione službe Kosova sa Osnovnim sudovima na Kosovu i vice versa, što je veoma nezadovoljavajuća činjenica, ako uzmemo u obzir da probaciona služba mora biti „produžena ruka“ sudova. Odnosno, njihova povezanost i koordinisanost je ključna radi uspešne primene zakona. Obe strane, negiraju dovoljan nivo saradnje pa tako od probacione službe možemo čuti da sudovi često ne obaveste probacionu službu o izrečenoj sankciji te onda oni nisu u mogućnosti da sprovedu nadzor ili izvršenje. Nasuprot tome, sudovi tvrde da presude uredno dostavljaju probacionoj službi, ali da probaciona služba ne dostavlja izveštaje o nadzoru i sprovedenim radnjama. Nadalje, kao problem uočena je određena doza nesigurnosti kod sudija da će se kazna rada u javnom interesu uspešno sprovesti, ali i da će se kaznom rada u javnom interesu uspešno ispuniti svrha kažnjavanja. Takođe, prilikom istraživanja primećeno je da sudije učestvuju na godišnjim seminarima u organizaciji SSK-a, međutim veoma mali broj tih seminara tiče se alternativnih vidova kazni i njihove primene. Uzimajući u obzir navedeno, nedovoljna saradnja suda sa probacionom službom, smatra se osnovnim razlogom neizricanja ovog vida sankcije, te se sudije češće opredeljuju za druge krivične sankcije.

PROBLEMI PROBACIONE SLUŽBE U POGLEDU ORGANIZACIJE, RESURSA, OSOBLJA I TRANSPARENTNOSTI RADA

Podaci koje smo dobili prilikom istraživanja ukazuju na to da se probaciona služba susreće sa problemima u vidu nedovoljnih resursa, kao i da iz tog razloga teže ka tome da sa što većim brojem institucija zaključe sporazume (ugovore) o saradnji. Međutim, ono što se tokom istraživanja moglo uočiti jeste nemogućnost preciznijeg identifikovanja nivoa saradnje različitih institucija i probacione službe (problem transparentnosti PSK), jer iako je od važnosti činjenica da oni imaju saradnju sa velikim brojem institucijama, možda bi važnije bilo prepoznati koje su to institucije i koliko su one pogodne da bi se kazna rada u javnom interesu sprovela u njima. Kao primere, probaciona služba navodi: biblioteke, auto-škole, vatrogasne stanice i sl.

Kako bi se ovaj problem prevazišao, neophodno je ustanoviti kakav je to rad koji bi najviše „godio“ javnom interesu (društvenom interesu), pa sledstveno tome pronaći adekvatnu instituciju. Kao primer, smatra se da obavljanje rada u javnom interesu u auto-školi ne predstavlja rad u javnom interesu. Auto-škole najčešće posluju u privatnoj sferi, sa druge strane ostaje nejasno kakav bi to rad u auto-školi doprineo društvu. Prilikom sprovođenja kazne rada u javnom interesu potrebno je razmotriti sve lične i profesionalne okolnosti učinioca (njegova posebna znanja, veštine, zdravstveno stanje itd), a potom i potrebe društvene zajednice u kojoj se obavlja rad u javnom interesu, kao primer možemo uzeti da: ukoliko je to recimo mesto sa učestalim snežnim padavinama, možda bi se javni interes najbolje zadovoljio čišćenjem i održavanjem prohodnosti javnih puteva. Ukoliko je mesto pak bogato šumama, jezerima ili rekama (ili je turističko mesto), možda bi se rad u javnom interesu u tom slučaju najadekvatnije zadovoljio nekom vrstom održavanja takvih javnih površina. Naravno uz sve mere predostrožnosti propisane ZIKS-om i zabrane obavljanja teških fizičkih poslova ili onih koji podrazumevaju visok nivo opasnosti, posebna znanja itd.

Još jedan od problema vredan napomene, jeste nedovoljno transparentan rad probacione službe Kosova. Prilikom istraživanja, uočeno je da na regionalnom nivou PSK nema svoje internet stranice sa kontakt podacima, ne postoje zvanično objavljene statistike (pribavljanje podataka na zahtev) broja lica kojima je izrečena neka od kazni koju sprovodi probaciona služba Kosova, iako bi ovi podaci morali biti poznati javnosti i inače se objavljuju u sklopu godišnjih statističkih biltena. Zatim podaci o uspešnosti u radu (resocijalizacije osuđenih lica) ili pak broju povratnika, javno objavljeni ugovori sa institucijama sa kojima se zaključuje sporazum o saradnji i sl.

ISKUSTVA ZEMALJA U REGIONU – PRIMER CRNE GORE

Za razliku od krivičnog zakonika Kosova, krivičnim zakonikom Crne Gore⁶ kazna rada u javnom interesu propisana je kao glavna kazna pored kazne dugotrajnog zatvora, kazne zatvora i novčane kazne. Dakle, inkorporirajući kaznu rada u javnom interesu Crna Gora je odlučila da ovu kaznu propiše kao glavnu kaznu, odnosno kaznu koja se može izreći i samostalno. Statistički podaci koji su prikupljeni prilikom istraživanja oslikavaju dobar primer transparentosti rada institucija Crne Gore. Tabela prikazom jasno je dokumentovan broj izrečenih kazni rada u javnom interesu longitudinalnom analizom od 2012. do 2021. godine, sa prikazanim brojem izrečenih kazni po sudovima i ukupnim bilansom izrečenih kazni rada u javnom interesu.

Iz prikupljenih podataka jasno se može videti trend povećanja učešća kazne rada u javnom interesu od ukupnog broja izrečenih sankcija, pa tako 2012. godine u Crnoj Gori bilo je izrečeno svega osam ovih kazni, 2013. godine – 32, 2014. godine - 96, 2015. godine - 172, 2016. godine - 225, 2017. godine - 287, 2018. godine - 226, 2019. godine - 262, 2020. godine - 218, 2021. godine - 173, odnosno ukupno 1699 za prikazani period. Kazna rada u javnom interesu u odnosu na novčanu kaznu, kaznu uslovne osude, kaznu zatvora i ostale kazne učestvuje sa prosečno 4,8%. Primera radi 2019. godine kazna rada u javnom interesu u Crnoj Gori učestvovala je sa 7,75% u odnosu na druge izrečene sankcije, dok je iste godine pred Kosovskim sudovima taj procenat iznosio 0,6%.

⁶ <https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/krivicni-zakonik-crne-gore.html>

⁷ Član 33. Krivičnog zakonika Crne Gore („Sl. list RCG“ br. 70/2003, 13/2004 – ispr. i 47/2006 i „Sl. List CG“, br.40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 – dr. zakon, 40/2013, 56/2013 – ispr. 14/2015, 42/2015, 58/2015 – dr. zakon, 44/2017, 49/2018 i 3/2020)

Tabela broja izrečenih kazni rada u javnom interesu od 2012-2021 u Crnoj Gori⁸

OSNOVNI SUD	GODINA										UKUPNO
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
Bar	0	0	1	10	20+1	21	7	13	21+2	17+1	110
Berane	0	0	0	9	21	41	16	30	26	10	153
Bijelo polje	0	0	17	18	29	21	7+1	17+1	12	10+2	131
Cetinje	2+1	19	24	22	29	19	5	3+1	4	2	129
Danilovgrad	4	5+1	0	1	1+1	3	8+1	11+1	3	5+1	41
Herceg Novi	0	1	9	15	10	9	2+1	8	7	15	76
Kolašin	0	0	0	1+1	0	0	1+1	2+2	4+4	2+2	10
Kotor	2+1	2+2	10+1	22	21	25	23	34	30+6	24	193
Nikšić	0	0	11	35	38	47	37	36	9+1	6	219
Plav	0	0	0	0	2	23	35	8	18	8	94
Pljevlja	0	0	0	1+1	0	1	0	4	0	0	6
Podgorica	0	3	20	33	48	68	73	80	52+2	67	444
Rožaje	0	0	0	0	1	3	1	1	6	0	12
Ulcinj	0	2+1	4	5+1	5	5	1	5	15	2	44
Žabljak	0	0	0	0	0	1	10	10	11	5+2	37
UKUPNO	8	32	96	172	225	287	226	262	218	173	1.699

⁸ V. Simonović, Centar za monitoring i istraživanje - CeMI, Kaznena politika i primjena alternativnih sakncija u Crnoj Gori, Podgorica, 2002. godina, str. 11.

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Preporuke koje se tiču sudova:

1. Neophodno je uspostaviti mehanizam koji bi između sudova i probacione službe inicirao „početak“ saradnje na svim nivoima, razmene informacija, iskustava, kao i organizovanje različitih seminara sa ciljem zajedničkog usavršavanja. Tokom istraživanja ispostavilo se da bi se taj mehanizam između suda i probacione službe mogao poveriti NVO sektoru, i to iz nekoliko razloga. Prvi razlog je njihova neutralnost u konkretnom, jer sud i probaciona služba pripadaju različitim „stubovima“ vlasti (sudska i izvršna), drugi i ništa manje bitan razlog jeste spremnost i pokazana zainteresovanost za rešavanje institucionalnih problema. U vezi sa navedenim, potrebno je posebno naglasiti da je ovakvu saradnju trenutno najneophodnije uspostaviti između Osnovnog suda u Mitrovici i regionalne probacione službe u Mitrovici, jer su u Mitrovačkom regionu uočeni najporozniji odnosi suda i PSK;
2. Radi adekvatnog usavršavanja sudija, pa i državnih tužilaca, kao i sticanja posebnih znanja iz oblasti primene i sprovođenja alternativnih kazni potrebno izraditi poseban priručnik koji bi sudijama pomogao u svakodnevnom radu (po ugledu na priručnik za parnični postupak izdat od strane Kosovskog instituta za pravosuđe⁹);

Kao preporuka Probacionoj službi Kosova, neophodno je unaprediti sledeće:

3. Bolja organizacija rada na regionalnom planu odnosno, prepoznavanje potreba društvene zajednice u nadležnom regionu (rad ne treba biti bilo kakav već koristan društvu);
4. Veći broj kvalifikovanih službenikaza nadzor¹⁰;
5. Orjentacija u pogledu saradnje sa drugim institucijama i to umesto postojeće težnje ka saradnji sa „velikim brojem institucija“ na saradnju sa „adekvatnim institucijama“;
6. Potrebno je uspostaviti mehanizam od strane nezavisnog tela koje bi nadgledalo celokupan postupak izvršenja kazni koje sprovodi Probaciona služba Kosova, a posebno kaznu rada u javnom interesu, kao i nadgledanje rada institucija u kojima se ova kazna sprovodi o čemu bi se publikovali kvartalni i godišnji izveštaji, koji bi pored konstatovanog stanja (uspeh u resocijalizaciji, recidivizam osuđenika, primedbe i preporuke radi unapređenja i sl.) sadržali i sve neophodne statističke podatke.

⁹ <https://ad.rks-gov.net/Uploads/Documents/>

¹⁰ Misli se na službenike koji bi bili podvrgnuti posebnim programima, seminarima i treninzima iz adekvatnih oblasti (pedagogije, psihologije, sociologije, kriminologije, penologije, i sl.) radi njihovog profesionalnog usavršavanja.

7. Veća transparentnost u radu PSK, i to u vidu izrade posebnih veb-stranica sa svim podacima o regionalnoj Probacionoj službi, mesečnim, kvartalnim ili godišnjim izveštajima, primerima „uspešnih priča“, statističkim podacima, određenom bibliografijom ili pak objavljivanjem zakonskih i podzakonskih akata koje u radu primenjuju;
8. Znatno viši nivo saradnje sa sudovima, naročito pojačati saradnju u regionu Mitrovice;
9. Potrebno je takođe raditi na podizanju svesti građana o postojanju i primene alternativnih vidova kazni, naročito zbog činjenice da je izricanje kazne rada u javnom interesu uslovljeno saglasnošću okrivljenog lica.

Naposletku, moramo naglasiti da je pored konstantnog usavršavanja zakonodavnih rešenja jednako bitna i primena takvih rešenja u praksi. Uostalom ona ostaju „prazno slovo na papiru“ bez njihove adekvatne primene. Kosovski pravosudni sistem iako je na neki način prvi na Balkanu po pitanju uvrstavanja alternativne kazne rada u javnom interesu, u svom krivičnom zakonodavstvu, svakako je poslednji po pitanju njene primene.

